

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Václav Klaus:

Sovětský komunismus skončil, ale kde je svoboda?

Otázka IVK:

Kniha roku

Ivo Strejček:

Rok Trumpa

Václav Klaus:

Zápis z dvanáctých rozhovorů na Hanspaulce

Sovětský komunismus skončil, ale kde je svoboda?

Václav Klaus

Nesešli jsme se proto, abychom oslavovali sté výročí jedné z nejdůležitějších a svými katastrofálními a zničujícími důsledky jedné z nejhorších událostí 20. století, Velké říjnové socialistické revoluce. Sešli jsme se proto, abychom si toto datum připomněli. I dnes bohužel existují místa, kde je toto výročí předmětem oslav.

Rozdíl mezi oslavou a připomenutím je zejména pro některé z nás zcela zásadní. Pro mne osobně komunismus není předmětem mého akademického studia nebo mé zvědavosti. Nesledoval jsem jej ze zahraničí. Měl jsem smutné „privilegium“ v tomto systému prožít čtyřicet let svého života.

Opakovaně říkám, že jsme toho v této době mnoho ztratili, ale hned dodávám, že jsme se také mnohému naučili. Tato zkušenost zůstala náš pohled na svět. Náš život v komunismu byl příležitostí k tomu, abychom získali hlubokou znalost tohoto vysoce centralizovaného, represivního a nedemokratického, dirigistického a intervencionistického politického a ekonomického systému v jeho nejčistší podobě.

Skutečnost, že komunismus skončil, vůbec neznamená, že jsme dosáhli konečného vítězství.

Tento „ostrý pohled“ jsme neztratili. Máme ho i teď, kdy prožíváme dnešní politickou a ekonomickou realitu Evropy (a celého Západu), která postupně nabývá stále více prvků blízkých naší komunistické minulosti.

Skutečnost, že komunismus skončil, vůbec neznamená, že jsme dosáhli konečného vítězství. Na rozdíl od těch, kteří v okamžiku pádu komunismu žili na svobodném Západě, jsme nebyli tolik překvapeni, že jeden z nejiracionálnějších, nejrepresivnějších,

nejkrutějších a nejneefektivnějších systémů v lidských dějinách přestal existovat tak náhle a tak poklidně. Věděli jsme, že v mnoha ohledech byl už tehdy jen prázdnou skořápkou. Stejně tak jsme věděli, že v samém závěru éry komunismu už téměř nikdo nevěřil v jeho původní ideologické pilíře, v marxismus a komunistickou ideologii.

Komunismus „odešel“ sám, nebyl poražen. Jsou jednotlivci, či celé skupiny lidí, kteří takovou interpretaci tehdejších událostí odmítají a kteří tvrdí, že to byli oni, kdo porazili komunismus, ale to je, mírně řečeno, sporné. Neměli bychom vytvářet nové mýty.

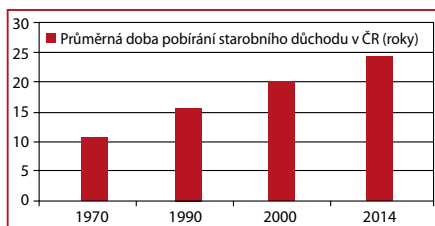
Vidím zrod a šíření neméně nebezpečných myšlenek, avšak propagovaných pod jinými názvy a založených na jiných motivech a argumentech.

Od pádu komunismu nás dnes dělí odstup více než jedné generace. Je naší povinností nedopustit, aby na něj bylo zapomenuto. Současným i budoucím generacím musíme připomínat všechny jeho krutosti a zvěrstva. Stejně tak je ale nutné správně interpretovat pozdní, v mnoha ohledech mírnější stadia komunistické éry. Bez toho není možné pochopit jeho poměrně náhlý a nekrvavý konec, porozumět všem aspektům postkomunistické transformace a – co je nejdůležitější – vidět ostře náš dnešek.

Jedním z důsledků rychlého konce komunismu je to, že jsme se přestali zabývat jeho analýzou, zejména analýzou jeho pozdějších stádií a jeho postupným oslabováním, vyprazdňováním a změkčováním, stejně jako jeho naprostou rezignací na to se bránit. Knihy a studie, které dnes vznikají, jsou jen o ranějších a mnohem odpudivějších stádiích komunismu, o období „gulagů“ v Sovětském svazu či o 50. letech v dalších komunistických zemích, kdy byli lidé vražděni, nikoli „pouze“ vězněni či vyhazováni z práce. Když tvrdím, že se dnes v řadě ohledů vracíme zpět, nemyslím tím, že bychom se vraceli k marxismu nebo komunismu. Z toho důvodu nepovažuji za jakkoli relevantní či přínosné zaměřovat naši pozornost na texty dnešních vlivných intelektuálních cele-

PROSINCOVÝ GRAF IVK

Doba strávená v důchodu

Pramen: ČSÚ, 2017

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29

160 00 Praha 6

e-mail: office@institutvk.cz

www.institutvk.cz

IVK – Newsletter

Institutu Václava Klause

Registrace MK ČR E 11024

Periodicita: měsíčník

Datum vydání: 11. 12. 2017

* Projev na The Victims of Communism Centennial Commemoration, Library of Congress, Washington, D.C., 9. listopadu 2017. Překlad z angličtiny.

brit, abychom v nich našli důkazy o jejich inspiraci v marxismu a komunismu. To je slepá ulička, i když líbivá, neboť intelektuálně snadná.

Mnohem více mne trápí něco jiného. Vidím zrod a šíření neméně nebezpečných myšlenek, avšak propagovaných pod jinými názvy a založených na jiných motivech a argumentech. Jejich exponenti by zuřivě odmítali jakékoli spojování s marxismem nebo komunismem a měli by asi pravdu. Mnozí z nich byli dlouhou dobu evidentními antimarxisty a antikomunisty.

Současný svět, zejména Evropa, je charakterizován mnoha rysy, které mi staré komunistické časy připomínají. Vidím nejen zřetelný úbytek svobody, ale i zcela nezodpovědný nedostatek zájmu o svobodu jako takovou. Nevidím návrat komunismu, vidím novou ideologii a tendence, které před svobodu a demokracii dávají jako významnější také něco jiného. Neměli bychom se stát obětmi slepé víry v to, že komunismus byl poslední utopií.

Vidím nejen zřetelný úbytek svobody, ale i zcela nezodpovědný nedostatek zájmu o svobodu jako takovou.

Jaké jsou hlavní prvky dnešního vývoje?

1. Vidím je v přesunu moci od volených zástupců směrem k nikým nevolené byrokracii, od lokálních a regionálních orgánů k centrálním vládám, od zákonodárců k exekutivě, od národních parlamentů k Bruselu (a Štrasburku), což dohromady znamená od občana ke státu.
2. Vidím je v exponenciálním nárůstu regulací a kontrol lidských aktivit, což je něco, kvůli čemu jsme dělali naše sametové revoluce. Jsme svědky zavádění regulací a státních zásahů i do intimních, velmi osobních sfér našich životů, nikoli pouze do ekonomické sféry, jako tomu bývalo dříve.
3. Vidím je v nahrazování svobody právy. Ideologie práv – já ji nazývám human-

rightismus – již téměř dosáhla statutu občanského náboženství. Stala se základem nového modelu společnosti. Je součástí nikdy nekončících iluzí všech nedemokratů zrušit politiku. Když jsme si mysleli, že byl komunismus poslední utopií, mýlili jsme se. Humanrightismus je dobrým kandidátem na to, hrát tuto roli (obzvláště svým projektem na všem garantovaný příjem, který žádá fundamentální oslabení vztahu mezi výkonem a odměnou[1]).

4. Vidím je ve vítězném tažení environmentalismu (a alarmismu globálního oteplování)[2]. Souhlasím s francouzským autorem Pascalem Brucknerem[3], když říká, že „všechny nesmysly bolševismu a marxismu jsou nově reformulovány ve jménu záchrany planety“. Environmentalismus také není komunistickým a marxistickým.
5. Vidím je v triumfálním tažení feminismu a genderismu, multikulturalismu, politické korektnosti a dalších podobných „ismů“ a doktrín.

Najít jeden společný jmenovatel všech těchto nových „ismů“ je složité[4], ale zcela určitě jím není marxismus. Obávám se, že se při jeho hledání budeme muset vrátit mnohem hlouběji do historie. Kořeny současného intelektuálního poblouznění nacházíme již ve francouzské revoluci (či mezi francouzskými mysliteli, kteří ji inspirovali).

Z doby francouzské revoluce jsme zdělili myšlenku pokroku (který se stal politickou tezí, o které se nediskutuje), myšlenku progresivismu a zcela nedávno vzniklou myšlenku transnacionálního progresivismu (který nemilosrdně analyzuje ve svých textech John Fonte[5]). Žijeme v éře uctívání rádky pokroku, rovnosti, spravedlnosti a prázdného moralismu, v éře pohrdání volbami a výsledky referend, v éře falešné solidarity a zbožňování všeho globálního, všeho „multi“ nebo „supra“. To nás dovedlo až k současné levicové postmoderní intelektuální monokultuře. Směřujeme k post-západnímu řádu.

Západ vstoupil do kritické fáze svého postupného relativního úpadku. Bylo by chybou zaměřovat naši pozornost na vnější nepřátele, ať je to Rusko, islám či poslední izolované ostrůvky komunismu. Západ je napadán hlavně zevnitř – našimi intelektuály, našimi univerzitami, našimi masovými médii, našimi politicky korektními politiky, námi samými, nedostatkem naší vůle, nedostatkem našeho odhodlání, nedostatkem naší odvahy. Tento proces postupuje odspoda nahoru, není vnučován a zaváděn shora.

Když jsme si mysleli, že byl komunismus poslední utopií, mýlili jsme se.

Prezident Trump před nedávnem řekl ve Varšavě, že je „fundamentální otázkou naší doby, zda má Západ vůli k přežití“. Ptal se: „Máme touhu a odvalu chránit naši civilizaci?“. Tato slova nepovažuji za přehnané zveličování problémů současného západního světa. Jdou k jádru věci. Myšlení naší doby musíme změnit. Jinak přestane být pád komunismu oním principiálním momentem v naší dlouhé cestě ke svobodě.

- [1] Je to návrat k Marxově tezi z roku 1875 „Každý podle svých možností, každému podle jeho potřeb“, která byla původně publikována v jeho knize „Ke kritice Gothažského programu“
- [2] Viz moje kniha „Modrá, nikoli zelená planeta“, Dokořán, Praha, 2007 a nová kniha „Zničí nás klima nebo boj s klimatem?“, Grada, Praha, 2017.
- [3] Bruckner, P., „The Fanaticism of the Apocalypse: Save the Earth, Punish Human Beings“, Polity, Cambridge, 2014.
- [4] Steve Pejovich jej nachází v „liberálním socialismu“ „From Socialism in the 1990s to Socialism in the 2000s: The Rise of Liberal Socialism“, Reporter, Lublaň, č. 32, 2017 (slovensky), bude publikováno v Post-Communist Economies, 30, 2018. Pejovichův přístup se zabývá zejména ekonomickou stránkou tohoto multidimenzionálního procesu.
- [5] Fonte, J., Sovereignty or Submission: Will Americans Rule Themselves or be Ruled by Others?, Encounter Books, New York City, 2011. ■

Nakladatelství **Fragment** nabízí knížku **Václava Klause „Chtěli jsme víc než supermarketů“** (2014), která vyšla u příležitosti 25. výročí pádu komunismu. První část vysvětluje podstatu polistopadové systémové transformace. Druhá část líčí proměňující se charakter našeho politického a ekonomického systému. Třetí část analyzuje příčiny postupné degenerace našeho politického systému. Čtvrtá část diskutuje nepříznivé tendence našeho ekonomického systému. Pátá část rozebírá nečekané zauzlení současnosti – konflikt Západu s Ruskem. Předmluvu napsal **Jiří Weigl**.

96 stran, 229 Kč

objednávky na: www.fragment.cz

OTÁZKA IVK – KNIHA ROKU

Některé noviny a časopisy příležitostně oslovují autory z řad kulturní a společenské obce s otázkou, jaká publikace je v poslední době zaujala. Připadá nám zajímavé a žádoucí, aby liberálně konzervativní think tank, jakým Institut Václava Klause je, položil spřízněným autorům podobnou otázku: Jaká letošní kniha Vás nejvíce oslovila a proč?

Václav Klaus

Člověk pořád intenzivně čte, ale v současnosti spíše menší texty než knihy. V roce 2017 mne zaujaly knihy dvě – první je poměrně stará, ale dříve nepublikovaná česká kniha, druhou je kniha z Izraele.

Nakladatelství Sumbalon vydalo v roce 2015 pozoruhodnou knihu, téměř autobiografii, neznámé české autorky Pavly Jezdinské „Nespálená kniha“. Autorka nesystematicky – protože, zdá se, leccos opravdu spalovala – z úplně neznámého (alespoň pro mne) úhlu popisuje svůj život a své okolí v první polovině 20. století. Literární talent úžasný, výpověď o době zcela originální, neotřelost pohledu, neliterárnost autorky, její upřímnost – jsou mimořádné. S lítostí jsem knihu odložil a litoval, že chybí popis doby po roce 1945 (zemřela v 70. letech).

Amos Oz je legenda a stálice současné izraelské literatury. Krátké setkání s ním na univerzitě v Tel Avivu mne motivovalo přečíst si jeho knihu *Jidáš* (Paseka, 2017). Je to zcela neznámý pohled na dnešek (i minulost) Izraele, v mnohém nesouhlasný se současnou dominantní izraelskou ideologií. Je to i neznámý pohled na roli Jidáše v osudu Ježíše. Mnozí jsou přesvědčeni, že autor už dávno měl dostat Nobelovu cenu za literaturu.

Milan Knížák

výtvarník

Již po řadu let čtu beletrii jen výjimečně. Co mě hlavně zajímá, jsou nejrůznější analýzy současného světa. Dnešní filozofové, kteří se ve své převážné většině zabývají také sociologií, politikou, klimatologií apod., publikují velké množství studií, kde pomíchávají vše dohromady, což na první pohled působí nesmírně zajímavě, ale po přečtení více textů tohoto typu máte pocit, že se jedná o levnou machu, jak učinit text zajímavým.

A proto většinou stačí pouze názvy knih, které jsou barvitě a ve zkratce vystihující upovídání obsah knihy. Za jeden z takových dobrých názvů považuji titul knihy Charlese Taylora „*Řečí nadané zvíře*“ (na Harvardu vyšla v roce 2016, v Berlíně v roce 2017). Vycházím z německého překladu – *Sprachbegabte Tier*, ten mi připadá zvláště případný. Kniha nevybočuje z řady, ale dobře ilustruje to, co jsem napsal výše. U nás nevyšla.

Jiří Weigl

výkonný ředitel IVK

V letošním roce mě zaujala monografie rakouských historiků Michaely a Karla

Vocelkových „*František Josef I. – císař rakouský a král uherský*“, která vyšla v Německu v předvečer stého výročí císařova úmrtí a u nás letos v českém překladu (Paseka 2017). Obsáhlý životopis se soustřeďuje na císařovu osobnost a klíčové momenty, které ji formovaly. Na rozdíl od většiny českých prací na obdobné téma není pohled autorů ovlivněn českým vztahem k monarchii a její dynastii a národnostní otázkou, v životě soustátí nepochybně sice důležitá, tolik nedominuje. Čtenář tak získává možnost zjistit, že panovník nejdéle vládnoucí naší zemi v celých jejích dlouhých dějinách vůbec nebyl tou švejkovskou karikaturou, která se u nás po rozpadu Rakousko-Uherska zabydlela, ale člověkem s nelehkým osudem snažícím se udržovat hodnoty a tradice, jejichž ztrátu dnes mnohdy bolestně pociťujeme.

Jan Keller

poslanec Evropského parlamentu

V českém překladu vyšla kniha europoslance Ryszarda Legutka „*Triumf průměrného člověka*“ (CDK, 2017). Autor analyzuje teorie, jež sdílejí víru, že po nich už se nemůže objevit nic nového. Jde o tu formu pravického liberalismu a levicového socialismu, které společně sdílejí přesvědčení o správnosti multikulturalismu. Autor ukazuje, jak se tento typ myšlení zprava a zleva prolíná a doplňuje v evropské politice.

Ondřej Hejma

moderátor

S pokorou sobě vlastní doporučuji vlastní tvorbu: *Ondřej Hejma: Srdce zlomený* (Albatros Media, edice X.Y.Z., 2017). Závěrečný díl autobiografické trilogie, ve které autor čtenářům nabízí jedinečný pohled na mnoho momentů a postav z nedávných i soudobých dějin. Romantický, ale přesto bytostně autentický příběh notorického amerikanofila na pozadí rychle se měnících dějin 21. století. Politický thriller a povinná četba pro frekventanty a sympatizanty IVK.

Václav Pavlíček

ústavní právník

Zaujala mne monografie Karla Zemana „*Národohospodářská analýza privatizace a restitucí v transformaci národního hospodářství ČR*“ (Karolinum, v tisku). Autor navazuje na několik svých předchozích prací a ukazuje, jak se koncepce transformace vytvářela a prosadila pod vedením V. Klause. Provedená analýza může být přínosná jak z hlediska současných procesů, tak i budoucích analýz, neboť je důkladně dokumentována.

Petr Nečas

bývalý premiér

Knihou roku je pro mne útlý svazček profesora Yalské univerzity *Timothy Snydera „Tyranie: dvacet lekcí z 20. století“* (Prostor, 2017). Pomiňme teď, že autor historických knih *Krvavé země* a *Černá země* je jako klasičtý příslušník amerického univerzitního levicově liberálního establishmentu motivován primárně svou konsternací z porážky Hillary Clinton a vítězství Donalda Trumpa v amerických prezidentských volbách, které prý podle levicových liberálů zakládá trumpovský protofašistický autoritativní režim. Přesto by některé jeho postřehy neměly být pomínuty, a to i s ohledem na naši domácí situaci.

Virtuální svět internetu s koncentrovanou a anonymní nenávisí frustrátů, masivní útok na naše soukromí jako základní předpoklad našich svobod, pseudovztahy mezi lidmi prostřednictvím sociálních sítí, neochota kriticky přemýšlet, internetové nečtení v kontrastu před četbou knih, papírových novin a časopisů. Nad tím se musíme zamýšlet všichni bez ohledu na naše politické názory. Kniha obsahuje řadu skvělých formulací a postřehů, takže i nestudijní typ se neubrání začít v knize podtrhovat a vyznačovat odstavce. S mnoha názory nemusíte souhlasit, ale kniha rozhodně stojí za přečtení a přemýšlení.

Ivo Strejček

člen správní rady IVK

Rudyard Kipling: Něco o mém životě (Dauphin, 2017). V roce 1935 se Kipling, obdivovatel a obhájce ctností a hodnot viktoriánské Anglie, varovně zamýšlel nad slábnutím „jeho“ světa slovy: „Neblahý moderní vývoj byl v Anglii přijat bez jakéhokoliv protestu dokonce od těch, kteří obvykle rychle protestují proti čemukoliv.“ I proto stojí za to se prostřednictvím této knihy dozvědět, jak byl jeho ideový svět utvářen, jaké události a lidé jej ovlivnili, či jaký byl styl jeho práce. Je to poučné čtení nejen pro kdysi nadšené čtenáře „*Knihy džunglí*“, ale – uprostřed dnešního hodnotového rozpadu naší civilizace – inspirativní a povinné připomenutí si „světa, ke kterému patříme“.

Benjamin Kuras

spisovatel

Nepochybně nejdůležitější knihou roku je *Douglas Murray: The Strange Death of Europe: Immigration, Identity, Islam* (Bloomsbury Publishing 2017), ale protože téměř všechny informace, které zpracovává, jste si už přečetli v mých knížkách *Jak zabít civilizaci* a *Poslední naděje civilizace*, doporučuji

drobnou knižičku od Dennise Pragera *Desatero přikázání* (Leda, 2017), která letos vyšla v českém překladu anglického originálu z roku 2015. Za nejhorší ze všech hříchů označuje zneužití božího jména k destrukci podle třetího přikázání. Přesné téma dnešního ohrožení civilizace.

Jan Sechter bývalý velvyslanec v Rakousku

V českém překladu vychází „*Nabarvené ptáče*“ Jerzy Kosinského, fiktivní příběh malého romského, možná židovského chlapce z roku 1939 z dnešního polsko – ukrajinského pomezí. Část Evropy obývaná národy, které snad nejvíce utrpěly druhou světovou válkou. Tragické putování chlapce odnikud nikam, když skoro všude jinakost představuje zločin, a jeho otřesné zážitky psané scénářem „piš, co vidíš“ vedou podle mého názoru k hlubší empatii pro vztahy mezi národy a etniky, z nichž žádné válku nezpůsobilo. Vysvětlit svět mezi Ruskem a Německem se v posledních letech pokoušela reklamovaná a ambiciózní díla Appelbaumové *Mezi východem a západem*, Snyderovy *Krvavé země* a Naimarkovy *Plameny nenávisli*. Na rozdíl od příběhu chlapce – ptáčete v nich vedle „velkých“ dějin najdeme spíše aktivistickou zaujatost nebo dokonce prvoplánově ahistorickou nivelizaci událostí v této části Evropy.

Michal Semín publicista

Ryszard Legutko: Démon v demokracii: Totalitní pokušení ve svobodných společnostech (Encounter Books, 2016). Polský politický filosof a současný europoslanec Ryszard Legutko může zblízka nahlížet do soukolí této nové totalitní mašiny. Evropská unie však není hlavním či dokonce jediným terčem jeho neúprosné, leč spravedlivé kritiky. Legutko svou pozornost věnuje primárně ideologii, jež dává evropskému integračnímu projektu obsah i směřování – liberální demokracii. Tu pak nachází daleko za hranicemi EU, v zásadě všude, kam dnes sahá euroamerický kulturní svět.

Při její analýze dochází k závěru, že je v mnoha aspektech podobná ideologii komunismu. Nachází jejich společné myšlenkové kořeny a příbuzná východiska v pohledu na člověka, pojetí politiky, společnosti, kultury či vztahu k náboženství. Zjišťuje, že některé cíle komunismu dosahuje liberální demokracie účinněji, navíc bez zbytečného násilí. Oba systémy, tvrdí Legutko, vycházejí z potřeby osvobodit člověka od údajných předsudků, svazujících tradic a mravních či sociálních norem.

Jak vyznavač komunismu, tak i liberální demokracie věří v pokrok, přičemž za jeho vyvrcholení považují právě ten svůj – Legutko by dodal utopický – projekt. Jak tito dva „věřící“, tak i systémy jako celek nesnášejí opravdový dialog, zuřivě se jakékoli kritice svých východisek a dogmat brání. Démon v demokracii je povinná četba pro každé-

ho, kdo nerozumí tomu, proč dnes levičáci dominují i v tzv. pravicových stranách. Málokterá cizojazyčná kniha z oboru politické filozofie si zaslouhuje překlad jako právě tato.

Petr Robejšek zakladatel Realistů

O některých tématech bylo to podstatné již napsáno. To platí pro klasickou Kissingerovu studii o rovnováze v Evropě v letech 1812–1822 „*A World Restored: Metternich, Castlereagh and the Problems of Peace 1812–1822*“ (původně vydané už v roce 1954). V posledních měsících ji беру do ruky velmi často. Je v ní brilantně vystižena podstata vztahů mezi Anglií, Francií, Německem a Ruskem. Kissingerova analýza vysvětluje i dnešní geopolitické procesy v Euroazii a zdůvodňuje nemožnost evropské integrace. Kissinger navíc v Metternichovi postavil pomník slabému hráči, který přesto dokáže úspěšně operovat.

Alexandr Vondra bývalý vicepremiér pro evropské záležitosti

Za první, *František Mikš: Obrana ženských tvarů* (Barrister & Principal, 2016). Ryzí chertertonovská obrana zdravého selského rozumu, lidské přirozenosti a tradic před dnešní lavinou západního sociálního progresivismu, která by neměla chybět na nočním stolku žádného konzervativce.

Za druhé, *Ryszard Legutko: Triumf průměrného člověka* (CDK, 2017). Skvělá srovnávací studie polského konzervativního filozofa a politika, která analyzuje ideovou spřízněnost komunistů a liberálně-demokratických progresivistů v minulosti i dnes a která víc než co jiného pomáhá pochopit dnešní vzdor polské politiky proti evropskému establishmentu.

Za třetí, *Jáchym Topol: Citlivý člověk* (Torst 2017). Senzační antiglobalizační román o putování jedince minulým i dnešním zmatečným světem, i když to Láďa Jakl bohužel nepochopil (Ladislav Jakl však o této knize nikdy nepsal ani nemluvil, byl jen spoluautorem článku, který se netýkal této Topolovy knihy, ale vět z jednoho Topolova rozhovoru – pozn. red.).

A pak ještě jeden bonus: *Dennis Prager: Desatero přikázání* (Leda, 2017). Křesťanská interpretace tohoto nejstaršího a ničím nepřekonaného mravního kodexu je tu srovnána s jeho židovským a starozákonním původním zněním. Ryzí text a zároveň návod k životu a spolužití s druhými lidmi, který stojí nad jakoukoli ústavou nebo zákony. Na nočním stolku by rozhodně také neměl chybět.

Jiří Brodský velvyslanec ČR v Mongolsku

Lionel Shriver/ová: The Mandibles – A Family, 2029–2047 (The Borough Press, 2016). Kniha popisuje ponuru budoucnost USA sto let po velké hospodářské krizi. Charakterizuje ji vysoká míra přerozdělování (bo-

hatství, které vzniklo o dvě generace dříve), žít na dluh, závislost více než poloviny Američanů na sociálních dávkách. Přestaly vycházet noviny. Automobily se nedají řídit. Dolar je nahrazen Keynesovým Bancorem. Vláda znárodňuje veškeré zlato a jeho držení trestá jako vlastizrada. Stává se Velkým bratrem posledním omezováním svobod a sledováním.

Vlastimil Vondruška spisovatel

V souvislosti s migrací jsem se znovu vrátil k pramenům, publikovaným v knize *Křížové výpravy očima arabských kronikářů* (Argo 2010), který sestavil Francesco Gabrieli. Pohled na středověkou migraci z opačného břehu. Do relativně kultivovaného arabského prostředí se od konce 11. století valily hordy křížáckých násilníků, jež muslimskému světu vnucovaly svou víru. Smyslem arabských kronik však nebyla dokumentaristika, ale ideologická válka. Z každého slova je cítit přesvědčení o nadřazenosti islámu nad ostatním světem. Boj se ovšem vedl i uvnitř islámu, protože pokračovala diverzifikace muslimského světa na sunnity a šíity. Bagdádský chalífa se snažil omezit rostoucí moc Seldžuků, sjednotitel Saladin se obdivoval světu rytířů, ale současně Stařec z hory vychovával první sebevražedné atentáčníky. Bez znalosti dějin nelze pochopit současnost, ale ani se v ní rozumně chovat. Zájmy dvou odlišných kultur totiž téměř vždy vedly ke konfrontaci.

Jan Koukal člen dozorčí rady IVK

Moje kniha roku, díky rozsahu a tématu se asi nedočká překladu. Je to kniha Michaila Zygarova „*The Empire Must Die: Russia's Revolutionary Collapse, 1900–1917*“ (Public Affairs, 2017). Zygarov není historik, přesto jeho novinářský popis historie je fundovaný, se snahou o dokumentární objektivnost. U nás je toto období popisované velice schematicky. Zde začínáme Tolstým a Ďagilevem a končíme Leninem a Stalinem. Kniha popisuje tragédii plnou okouzlujících, stejně jako darebných, přitom historicky zásadních příběhů. Ideální četba k výročí bolševické revoluce.

Hana Lipovská Masarykova univerzita v Brně

Letošním klenotem je objemná studie Davida Kynastona *Till Time's Last Sand: A History of the Bank of England 1694–2013* o historii britské „Staré dámy“ (Bloomsbury Publishing 2017). Zaujala mě též publikace *Tower of Basel: The Shadowy History of the Secret Bank that Runs the World* (Public Affairs 2014), ve které se Adam LeBor zabývá i rolí Německa při ustanovení Banky pro mezinárodní platby i pokládáním politických základů EU. Z českých publikací pak vyčnívá nesmírně důležitá kniha prezidenta Václava Klause *Zničí nás klima, nebo boj s klimatem?* (Grada, 2017). ▶

Jan Skopec
poslanec ODS

Všechny jejich lži (Zed, 2017) od izraelsko-amerického spisovatele Tuvia Tenenboma. Kniha ukazuje, jaká je ve skutečnosti dnes Amerika, resp. Američané. Jak odlišný je obraz mediální a jak jiná je realita. Autor se vydal na dlouhou cestu po celých USA, během níž hovořil s Američany – s chudými, bohatými, s politiky a byznysmeny, ale i s bezdomovci, s bílými, černochoy, ale i s indiány a tyto rozhovory se svými komentáři a nikoliv neutrálními glosami zaznamenal. Čtenář nemusí souhlasit se všemi autorovými hodnoceními a závěry. Mimochodem autor tvrdí, že Amerika je rasistická, antisemitská, nenávisťná a její obyvatelé směřují k sebezničení. V následném rozhovoru o knize dokonce tvrdí, že Trump je rasista, a proto vyhrál prezidentské volby. Ale aby nebylo mýlky, v knize Tenenboma vůbec nešetří ani Obamu, resp. jeho politiku, provokuje zkrátka všechny. To hlavní, s čím ale Tenenboma bojuje, je hyperpolitická korektnost. Tenenboma v samotné knize naštěstí politicky korektní opravdu není vůbec, což začíná být i u nás – bohužel – osvěžující, navíc je i vtípný.

Pavel Ryska
ekonom

Loni byl u nás prvně vydán Kunderův román *Život je jinde* (Atlantis, 2016), napsaný původně v roce 1969. Román je pro mne hlavně působivým vzhledem do duše mladého revolucionáře. Mladý básník Jaromil dospívá, není si jistý sám sebou, necítí se dobře ve světě otců. A tak se nadšeně podílí na komunistickém převratu, protože ten slibuje zrod nového světa. Život pro něj není tady a teď – život je jinde. Podobní Jaromilové podle Kundery „skáčou dějinami z barikády na barikádu“. Nápis „Život je jinde“ byl na zdi Sorbonny během studentských demonstrací v roce 1968.

Petr Žantovský
publicista a pedagog

Chtěl bych touto cestou doporučit k přečtení tři knihy z aktuální nakladatelské nabídky.

Za prvé, *George Friedman: Ohrožená Evropa* (Tomáš Krsek 2016). Friedman, jako ředitel Stratforu, ohromujícím způsobem propojuje informace a souvislosti a přináší přesnou analýzu rozpadu dnešní EU takřkajíc online. Za druhé, *Niall Ferguson: Velký rozklad* (Argo 2016). Profesor historie na Harvardu mluví o destrukci institucí dnešního světa. Za třetí, *Epigramy Karla Havlíčka Borovského*, vydané Okrašlovacím spolkem Budoucnost v Havlíčkově Brodě. Autor se ukazuje jako nadčasový glosátor a zároveň svědek toho, jak málo se lidé mění – zejména ve svých chybách.

František Mikš
CDK, Brno

Jednoznačně kniha rozhovorů s Petrem Fialou *Profesor na frontové linii* (2017), kterou připravil šéfredaktor *Hostu* Miroslav Balašík. Současný předseda ODS v ní otevřeně mluví nejen o svém soukromém životě a profesní kariéře, ale i důvodech, které ho přivedly do politiky. Přestože se dobře známe víc jak čtvrtstoletí, až na tomto knižním celku jsem si plně uvědomil téměř renesanční šíři jeho rozhledu. ODS konečně našla vzdělaného, schopného a slušného lídra, který může napravit její pošramocenou pověst.

Petr Hampl
sociolog

Douglas Murray ve své knize *„The Strange Death of Europe“* (Bloomsbury Publishing, 2017) nashromáždil řadu demografických údajů, z nichž vyplývá, že minimálně v některých státech západní Evropy dnes nedochází k „obohacování“ ani míšení, ale k prostému nahrazení dosavadní bílé populace jiným etnikem s jinou kulturou. Je to událost, která nemá v dějinách obdobu. I různí vítězní dobyvatelé představovali jen úzkou vládnoucí vrstvu a dosavadní obyvatelstvo ponechávali. Odhaluje tvrzení, že „imigrace probíhala vždy“ jako nehoráznou lež.

Karel Dyba
bývalý ministr hospodářství

Vždycky jsem rád četl detektivky. Začalo to sešitky s Leonem Cliftonem. Později mě Škvorecký svými texty nasměroval na

americkou tvrdou školu. Chandler a Hammett. Měl jsem jich dost v originále, možná všechny. Teď mi jejich styl připomíná tzv. skandinávská škola. Poslední Jo Nesbo a jeho *Žízeň*, je plná krve. Ale zápletka je dobrá, teprve ve třetí třetině knihy mě napadlo, kdo může být hlavní zloduch. Pak jsem to zavrhl, a nakonec se ukázalo, že mé tušení bylo správné. Doporučuji, i před spaním. Povolební uklidnění...

Miroslav Pavel
vydavatel Literárních novin

Jsem jako vydavatel Literárních novin obklopen knihami. Vychází jich někdy těžko uvěřitelné množství jen v ČR. A když k tomu připočteme, že by trochu zvědavější člověk měl sledovat i zahraniční literaturu – minimálně slovenskou, anglickou, německou, rakouskou a ruskou, je to nespílitelný úkol. A o to těžší je pak vybrat jen jednu, která zaujala. Ta knihu, kterou jsem začal zhruba před dvěma měsíci číst, jednou jsem ji prošel a teď jsem se vrátil s tužkou a blokem v ruce, je navíc poměrně specifická. Její autorkou je profesorka Wei Xiaoping z Čínské akademie sociálních věd. Kniha se jmenuje jednoduše: *Ekonomická a politická transformace Číny: nové rozborly* (Filosofia 2017). Proč je Čína tak úspěšná? A jak to všechno vznikalo? Nacházejí čínští politici oporu v Marxovi a Engelsovi? A jaká jsou rizika do budoucna? Tuším, že mne čeká ještě třetí čtení...

Tomáš Pojar
prorektor CEVROinstitutu

Bianca Bellová: Jezero (Host 2016). Syrový, drsný a krásný příběh snad někde od vyschajícího Aralského jezera, každopádně odkudsi z post-sovětského prostoru. Osvěžující čtení připomínající ty nejlepší příběhy z ruské literatury. A také mé vlastní cesty po Rusku, Kavkaze a Střední Asii. Skvěle napsané.

Ladislava Chateau
esejistka

Největší radost mi udělaly *Proslovy ve francouzské Akademii* (Sumbalon, 2017). Texty vznikly při přijímání filosofa a esejisty Alai-

Nakladatelství **Grada** nabízí knihu **Václava Klause „Zničí nás klima, nebo boj s klimatem“** (2017). Nová kniha navazuje na jeho velmi úspěšnou „Modrou, nikoli zelenou planetu“ (2007). Za těch deset let Václav Klaus své přesvědčení, že přes masivní manipulaci a propagandu údajného globálního oteplování není ohroženo klima, ale naše svoboda, nezměnil. Smyslem této jeho nové knihy není převyprávění knihy „staré“. Jde o originální autorův pokus podělit se s čtenáři o to, co všechno se za uplynulých deset let ve světě na základě bezohledné indoktrinace lidí, mládeže a zejména dětí ideology klimatického alarmismu změnilo a jaké škody byly napáchány. Autor se detailně věnuje nejen souboji klimatického alarmismu s myšlenkami lidské racionality a svobody ve sféře vědy, ekonomiky, politiky i vzdělání, ale důsledky tohoto souboje posuzuje i v širších společenských souvislostech. Současná debata o globálním oteplování ubrala na své intenzitě jen zdánlivě. I proto je třeba nejnovější knihu Václava Klause považovat za další cenný a inspirující příspěvek k obhajobě lidské svobody před zelenou levicovou ideologií.

200 stran.

objednávky na: www.grada.cz

na Finkielkrauta mezi čtyřicet Nesmrtelných pod kopulí Francouzské akademie do křesla 21, uvolněného po smrti Félicie-na Marceaua. A jak přikazuje tradice, nový Nesmrtelný musí pronést oslavnou řeč na počest svého předchůdce. Poté následuje neméně závazná odpověď, kterou se nový akademik přijímá do této instituce na břehu Seiny. Alain Finkielkraut vykreslil reliéfní portrét svého předchůdce, plodného autora, mimo jiné útlocunské knížky *Creezy*, která vyšla v roce 1972 i u nás. A jen pro úplnost dodávám, že svému autorovi přinesla v roce 1969 Goncourtovu cenu. Marceau však bohužel svůj profil poznamenal kolaborací s vichistickým režimem. Finkielkraut rodem z polské židovské rodiny neměl lehký úkol. Zhostil se ho na výtečnou. Jeho řeč je pronikavou úvahou o člověku, jeho charakteru i překvapivě užitečností konvencí: „...na přetvářce může být i něco dobrého a konvenční fráze nejsou jen ohavným odcizením, ale blahodárnou zábranou: lidi nespoutávají, civilizují společnost.“

Marek Loužek
Institut Václava Klause

Britský ekonom Stephen King v knize „*Vážený nový svět: konec globalizace a návrat historie*“ (Yale University Press 2017) argumentuje, že ekonomický pokrok, který přesahuje hranice, není v žádném případě nevyhnutelný. Globalizace se může velice snadno zvrátit v opačný vývoj. Současné mezinárodní vztahy budou vyžadovat určitý kompromis mezi výhodami otevřenosti a přínosy svrchovanosti. Mezinárodní instituce budou nuceny změnit strukturu a některé kompetence vrátí národním státům.

Tomáš Břicháček
právník

Jana Vrzalová: Zasnoubena se smrtí (Jota, 2017). Kniha beletrizující formou, ale s faktografickou přesností pojednává o české protinacistické odbojářce Ince Bernáškové, dceři výtvarníka Vojtěcha Preissiga. Zajme nejen samotnou silou životního příběhu hlavní hrdinky, ale i jeho lidským a umělecky zpracovaným podáním a v neposlední řadě psychologickým vykreslením osobnosti. Jde o potřebnou připomínku této neprávem zapomenuté postavy druhého odboje.

Zdeněk Koudelka
rektor Vysoké školy Karla Engliša

Karel Schelle, Jaromír Tauchen (eds): Encyklopedie českých právních dějin (KEY Publishing s.r.o., Aleš Čeněk, Evropská společnost pro právní dějiny, 2017). Encyklopedie je gigantické právní dílo. Letos již vyšel desátý svazek. Každý svazek má asi 900 stran. První svazek s písmenem A vyšel v roce 2015, nyní je encyklopedie u písmene Ř. Vedoucími autory jsou Karel Schelle a Jaromír Tauchen z Právnícké fakulty Masarykovy univerzity, celkový počet autorů je asi 750. Kdo vydával knihu s více autory, ví, že uřídit takové množství autorů je téměř zázračné.

Jan Koucký
investiční bankéř

Kertzer David I.: Papež a Mussolini (Jota 2017). Autor se k sepsání knihy rozhodl v roce 2002, kdy došlo k otevření vatikánských archivů týkajících se pontifikátu Pia XI. Papež i Duce shodně převzali vládu v roce 1922. Oba záhy pochopili, že se bez vzájemné podpory neobejdou. Pius pomohl Ducemu upevnit moc a ten na oplátku vrátil církvi privilegia, o která přišla. Za hrůzy, které se během Mussoliniho vlády staly, tak nese odpovědnost i Vatikán. Kniha názorně ukazuje, co nastane, pokud se k moci dostanou lidé, kteří nenávidí svobodu a demokracii.

Filip Šebesta
Institut Václava Klause

Vybírám biografii Edvarda Beneše (Argo, 2016) z pera francouzského historika Antoine Marèse. Dívá se na Dr. Beneše zpoza hranic, což je v mnohém cenné. Beneš pro něj není otázkou vyřízení si vlastních historických „mindráků“. Zároveň však pečlivě pracuje s českými zdroji a jeho kniha zcela jistě není bezcenným povrchním dílem, které by nám nemělo co říci a k čemuž by snad zahraniční provenience autora na první pohled mohla svádět. Pohled francouzského historika je navíc v otázce Beneše zcela legitimní. Žádná jiná země nemá nárok psát o Benešovi více než Francie. K Francii se Beneš upínal, na Francii se orientoval a spoléhal v otázkách mezinárodního zajištění Československa i intelektuálně, ve Francii se seznámil s paní Hanou. Intimní vztah k Francii nenávratně přetruly až události roku 1938 a válka. Beneš to nesl osobně.

Marès popisuje velmi dobře atmosféru a okolnosti tehdejších rozhodnutí prezidenta republiky včetně jeho chatrného zdravotního stavu, okolnosti, které se s delším časovým odstupem mají tendenci zamlžovat, čímž dochází ke zkreslení a zkrácení. Marèsovi se časem ztracený detail daří znovu nacházet a vytvářet cenný doplněk k historií ztracené perspektivě.

V roce stého výročí VŘSR bych také rád doporučil knihu dobových reportáží Josepha Rotha z bolševického Ruska 20. a 30. let *Cesta do Ruska* (CDK, 2017).

Stanislav Příbyl
církvní právník

Karmelitánské nakladatelství vydalo krátkou knihu z francouzštiny přeložených rozhovorů s Řehořem III. Lahamem, patriarchou syrské melchitské katolické církve. Již název „*Moje milovaná Sýrie!*“ (2017) prozrazuje vášnivý patriotismus, který nedovoluje tomuto hierarchovi smýšlet v duchu politické korektnosti. Nečiní si iluze o prezidentu Asadovi, avšak jasně říká, že nastolení jakékoli jiné vlády by pro syrské křesťany znamenalo záhubu. Cizí vojenské angažmá ve své zemi odmítá, s výjimkou

ruského, které podle něj alespoň ukrátilo tamní válku. Staví se proti migraci Syřanů na Západ, touží, aby svorně spolupracovali na obnově země a obnovení pokojného soužití tamních muslimů a křesťanů. Jeho postoje vyzařují hlubokou křesťanskou víru i schopnost realistického uvažování.

Alexandr Tomský
nakladatel

Douglas Murray: The Strange Death of Europe (Bloomsbury Publishing, 2017). Brilliantně napsaný příběh imigrace (od 60. let), analýza argumentů politické elity v obraně smíšené společnosti a otevřených hranic i role civilizační únavy a nevíry ve vlastní civilizaci. Popis konfliktů v různých zemích a zamyšlení nad důsledky rozvratu. „Evropa páchá sebevraždu. Lépe řečeno, její představitelé se rozhodli, že ji zavraždí. Smíří se s tím lidé? Žádná západní země se takovému osudu nevyhne, neboť vykazuje symptomy těžé choroby. Ke konci života většiny evropských obyvatel Evropa už nebude Evropou a její národy ztratí to jediné místo na světě, jež nazývaly svým domovem.“

Aleš Valenta
Institut Václava Klause

Thilo Sarrazin, který se svými třemi knihami s námětem německé migrační politiky, eura a politické korektnosti přiřadil k nevlivnějším německým intelektuálům, se pokusil ve svém posledním textu zobecnit své bohaté zkušenosti s moderní politikou. Kniha „*Přání otcem myšlenky. Evropa, měna, vzdělání, přistěhovalectví – proč politika tak často selhává*“ (Academia 2017) se zabývá předpoklady dobrého vládnutí a příčinami, proč je politika tak často není schopna naplnit. V širokém historickém závěru zkoumá autor politické utopie a sny od Platóna až po současné Německo a ukazuje, proč musely ztroskotat. S pomocí německých příkladů analyzuje genezi politických chyb, aby předestřel vlastní pohled na realistickou německou politiku v dnešní době.

Libuše Benešová
literární historička

Umělecké památky Prahy. Velká Praha. 2. díl, M-Ž. Kolektiv autorů za vedení a redakce Dalibora Prixe (Academia, 2017). Druhým dílem vydaným ve dvou svazcích byl v letošním roce dokončen projekt zahájený v roce 1961 v uměnovědném ústavu ČSAV pod názvem *Umělecké památky Čech*. Cílem projektu bylo sestavit pokud možno úplný abecedně uspořádaný seznam lokalit v českých krajích s uměleckohistorickými objekty na jejich území. Dílo je vybaveno bohatým obrazovým doprovodem včetně častých půdorysů nebo plánů významných památek, rozsáhlými jmennými i věcnými rejstříky, za zvláštní pozornost stojí rejstřík ulic, který zachycuje i jejich dřívější názvy. Najděte si svou ulici a budete překvapeni, co vše se dozvíte. ■

Rok Trumpa

Ivo Strejček

člen správní rady IVK

Při příležitosti uplynutí jednoho roku od zvolení Donalda Trumpa americkým prezidentem zveřejnila agentura Reuters výsledky průzkumu spokojenosti a podpory tohoto muže mezi americkými voliči. Ke zděšení levicově liberálních amerických Demokratů, velké části amerických médií, která Trumpa nenávidí, i hrůze politických elit v EU – tento průzkum potvrzuje,

Donald Trump není dokonalý, ale fakt, že se právě on stal americkým prezidentem, je výpovědí o stavu americké společnosti a hloubce rozvratu americké (ale také západní) politiky.

že Donalda Trumpa by znovu volilo 85 % těch, kteří jej volili před rokem. Potvrzuje, že Trump zůstává velmi populární mezi voliči Republikánů, a dokonce, že 40 % oprávněných voličů v Americe by jej volilo znovu.

O čem tyto výsledky svědčí, když po celý rok nás média skrze *The New York Times* a *Washington Post* zásobují informacemi o „skandálním“, „zoufalém“ a „amatérském“ způsobu vládnutí Donalda Trumpa? Pravdivou odpovědí tak může být konstatování, že Trump se snaží naplňovat očekávání těch, kteří jej zvolili, a také snad i důkazem, že slábné vliv mainstreamových liberálních médií. Ne těch, kteří se jeho zvolení obávají. Ukazuje se, že Trump zdědil americkou

společnost vnitřně hluboce rozpolcenou a polarizovanou. Potvrzuje se i to, co jsme v Institutu Václava Klause říkali před rokem: Donald Trump není dokonalý, ale fakt, že se právě on stal americkým prezidentem, je výpovědí o stavu americké společnosti a hloubce rozvratu americké (ale také západní) politiky.

Trump zdědil americkou společnost vnitřně hluboce rozpolcenou a polarizovanou.

Donald Trump zdědil „obamovskou Ameriku“ s téměř socialistickým obsahem vládnutí. Byl zvolen hlasy těch, kteří se Trumpovým prostřednictvím rozhodli protestovat proti bujícímu levicovému progresivismu Obamy, který tak významně přispěl k hodnotovému rozkladu Ameriky i Západu, ale Trump byl také jejich hlasem proti ekonomickému uvadání země. Byl hlasem širokopásmového protestu a byl to také on, kdo svým voličům při své inauguraci slíbil návrat rozhodování do jejich rukou.

Tím washingtonským elitám potvrdil, že je jejich úhlavním nepřítelem. Právě proto se nic pozitivního o jeho vládnutí nedozvídáme, ačkoliv za první rok je tu řada jeho správných a dokonce i statečných rozhodnutí. Jmenujme alespoň

1. Odstoupení USA od klimatické dohody v Paříži ke zděšení environmentálních levičáků celého světa;
2. Trumpovo skvělé (a proto nikde necitované a raději zapomenuté) vystoupení „reaganovského střihu“ ve Varšavě, kde si před Poláky položil zásadní otázku euroatlantické civilizace: „Je Západ ochoten a má vůbec vůli k vlastnímu přežití?“;

3. Trumpovo drobné manévrování ve vztahu k Rusku s cílem otupit napětí mezi oběma jadernými velmocemi (jak citlivé téma to je a jak jemně je třeba v této problematice našlapovat, prokazuje téměř „mccarthyovská“ antiruská hysterie v Americe).

Jistě, Donald Trump je politickou osobností se svými klady a zápory, ale při jeho hodnocení mějme na paměti, že od svého předchůdce Obamy zdědil Ameriku s hlubokými společenskými puklinami i svět, ve kterém neklid a obavy o budoucí mír zdaleka převyšují nebezpečí z dob studené války.

Už teď je ale jasné, že se naše civilizace natolik „zbláznila“ a že vrátit ji – alespoň přibližně – zpět do jejího autentického civilizačního řečiště bude úkol dlouhodobý, vyžadující mimořádnou odvahu i nečekaná řešení.

Hodnotit Donalda Trumpa podle jeho prvního roku v administrativě může být pouze hodnocením dílčím. To hlavní – a vynesou jej američtí voliči, ne my – přijde před prezidentskými volbami. Už teď je ale jasné, že se naše civilizace natolik „zbláznila“ a že vrátit ji – alespoň přibližně – zpět do jejího autentického civilizačního řečiště bude úkol dlouhodobý, vyžadující mimořádnou odvahu i nečekaná řešení.

Není to úkol na jedno funkční období. A není to úkol pro jednoho muže. Není to ani úkol výhradně pro Spojené státy. Ale může to být Donald Trump, který k „návratu Západu na Západ“ významně pootevře dveře.

Stanovisko IVK ke dni 14. 11. 2017

NABÍZÍME

Vzestup a pád české pravice: 25 let ODS

ve vybraných historických dokumentech, textech, projevech a dnešních názorech

Václav Klaus, Miroslav Macek, Ivo Strejček
Boris Štátný, Jan Skopec

Publikace č. 29/2016

INSTITUT
VÁCLAVA
KLAUSE

Institut Václava Klause nabízí sborník „**Vzestup a pád české pravice: 25 let ODS**“ (2016), který mapuje výročí vzniku Občanské demokratické strany. Publikace obsahuje významné projevy Václava Klause z doby, kdy byl předsedou ODS, i doby následující. Do sborníku přispěli **Václav Klaus, Miroslav Macek, Boris Štátný, Jan Skopec a Ivo Strejček** (editor sborníku).

94 stran, 100 Kč.

objednávky na: www.institutvk.cz

ZÁPIS Z DVANÁCTÝCH ROZMLUV NA HANSPAULCE

K diskusi s profesorem Janem Kellerem

Dvanácté Rozmluvy na Hanspaulce měly poněkud netradiční ráz. Místo většího počtu hostů jsme tentokrát pozvali hosta jen jednoho, Jana Kellera, profesora sociologie, v současnosti i poslance Evropského parlamentu, známého komentátora deníku Právo. Důvodem je to, že dlouho sledujeme jeho názory a jakkoli jsme v prvním ideovém plánu od něho výrazně napravo, v druhém plánu, v debatách o dnešním světě a o hrozbách, které cítíme, jsme s ním zajedno. Shodujeme se s ním i v tom, že je to druhé v současnosti daleko závažnější než to první.

Prof. Keller v úvodu nastolil tři své teze:

- současný politický, sociální a ekonomický systém, původně zvaný kapitalismus, uskutečňuje dnes to, o co usiloval komunismus;
- došlo k obrácení rolí levice a pravice, současná pravice kopíruje levicové ideologie 60. let;
- Evropský parlament dva dny před naším setkáním hlasoval o rezoluci vyjadřující souhlas s projektem Dublin 4, který znamená, mimo jiné, přenesení azylového řízení z jednotlivých členských zemí EU do Bruselu.

O těchto třech tématech se rozproutila dlouhá a velmi podnětná diskuse.

Ad 1) Vznikla otázka, zda je ještě možné současný politický, sociální a ekonomický systém Západu nazývat kapitalismem. Řada z nás by se slova kapitalismus nerada zbavovala, ale není pochyb o tom, že se i kapitalismus výrazně mění. Vznikl už nebo vzniká systém nový? Natolik nový, že by si zasloužil nové pojmenování? Jsou jeho strukturální charakteristiky natolik odlišné, že si náš dnešek nové slovo zaslouží? Přítel našeho institutu, americký ekonom srbského původu Steve Pejovich, mluví o dnešku jako o „liberálním socialismu“, což je jistě vyjádřením jednoho z aspektů probíhajících změn, ale asi nikoliv celek vyčerpávajícím. Nové slovo prostě zatím nemáme.

Věnovali jsme se i debatě o oprávněnosti či neoprávněnosti hovořit o nárůstu sociální nerovnosti. Na rozdíl od prof. Kellera si řada z nás nemyslí, že dochází k dramatickému nárůstu majetkové nerovnosti, resp. zdůrazňujeme to, že nesporně velká majetková odlišnost neznamenal v současnosti to, co znamenala v minulosti – neznamenal novou sociální stratifikaci. Velké majetkové rozdíly (že tři největší rodiny USA mají větší bohatství než polovina americké společnosti jako celku?) už neznamenal ničivou nerovnost, vznik neakceptovatelné chudoby. To je obrovský rozdíl. Nastala elementární saturace západní společnosti. Subsistenční úroveň byla dávno překonána, a proto nerovnost nevede k tomu, čím byla v minulosti – k extrémní chudobě.

Prof. Keller připomněl významný příspěvek freiburské školy ordoliberalismu k dnešní proměně kapitalismu. Její důraz na roli trhu, který je radou teoretiků zdůrazňován a pozitivně oceňován, neboli onen liberalismus v názvu tohoto myšlenkového schématu, byl více než vyvážen a asi i znevážen slovem ordo, neboli důrazem na řád. Pokud jsou tato dvě slova v rovnováze, může být všechno v pořádku. Pokud jednoznačně zvítězí to druhé nad tím prvním, pak je všechno špatně. Mám pocit, že dnes slovo ordo zvítězilo nad slovem liberalismus, nebo v jiné terminologii, že zvítězila regulace nad trhem (úplně okrajově bych si dovolil připomenout, že si toho museli být vědomi i ideologové nacistického Německa, protože freiburskou školu paradoxně nezakázali).

Je otázka, zda je ještě možné současný politický, sociální a ekonomický systém Západu nazývat kapitalismem.

V naší diskusi jsme si připomněli, že vedle freiburské školy o dvě desetiletí později vznikla frankfurtská škola, nikoli náhodou obě německé. Obě změnily svět. Znovu to ukazuje mimořádnou roli Německa, jakkoli jsme si mnozí mysleli, že má v oblasti idejí – alespoň ve 20. století – dominantní roli angloamerický svět.

Tím se vlastně dostáváme k druhému tématu prof. Kellera.

Ad 2) Na rozdíl od mnoha jiných politologů, sociologů a ekonomů si nemyslíme, že jsou slova levice a pravice zbytečná a prázdná. Úplně něco jiného je kritika slabosti současných levicových a pravicových stran, kritika jejich vyčpělosti a vyprázdňování (obou!) a toho – jak řekl jeden z účastníků – že levice opustila levičáky a pravice opustila pravičáky.

Pravice byla původně konzervativní. Dnes se pravice bojí být pravici, bojí se být konzervativní, bojí se obhajovat spontánní vývoj lidské společnosti (uvěřila, že regulace a konstruktivismus jsou nezbytné), bojí se obhajovat přirozenou nerovnost jako nezměnitelný a vlastně žádoucí fenomén, přijímá hesla o antidiskriminaci a o boji s nerovností atd. Stala se vlastně levicí, což dokazují postoje tzv. pravicových stran, jako je merkelovská CDU.

Levice, která dříve oslovovala ty chudší, opustila souboj o rovnost a nerovnost a začala bojovat za různost (neboli diverzitu), za neomezenou svobodu v zacházení s lidskou podstatou, přeměnila se v novou levici.

Ad 3) Prof. Keller velmi výstižně a barvitě popsal absurditu hlasování o schématu Dublin 4 v Evropském parlamentu, o nátlaku na jednotlivé poslance, ale i o tom, že čeští europoslanci pro Dublin 4 nehlasovali (někteří ale radši opustili hlasovací sál). Byl vysloven názor, že Dublin 4 bude znamenat definitivní ukončení suverenity členských zemí EU. Přestanou mít sebemenší právo rozhodovat o tom, kdo bude žít na jejich území. V jiné terminologii je to možné vyjádřit tak, že přijetí schématu Dublin 4 ukončí spory o povinné kvóty migrantů pro jednotlivé země, což tyto země – včetně České republiky – dosud odmítaly. Dublin 4 bude znamenat automatismus v určování, kolik migrantů do té které členské země EU přijde.

V diskusi byla vyslovena řada dalších tezí – o dnešní mimořádné roli nejbohatších elit z byznys sféry, o tom, zda transformace kapitalismu probíhá zdola či shora (bottom up nebo top down); o proměnách konzervatismu u tzv. vyšších a nižších vrstev společnosti atd. V každém případě se ukázalo, že je tato forma Rozmluv na Hanspaulce nosná a obohacující. Prof. Kellerovi za jeho účast děkujeme.

Václav Klaus

Předplatné na rok 2018

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.
Studentské předplatné 330 Kč.

predplatne@institutvk.cz